

роботи з обдарованими дітьми: пояснювально-ілюстративного, пошукового, дослідницького, проблемного викладу матеріалу;

- забезпечує організацію педагогічного процесу так, щоб максимально розвинути здібності обдарованих дітей;

- визначає варіативну частину робочого плану так, щоб максимально врахувати розвиток обдарованих дітей;

- працює над створенням комплексу науково-методичних та навчальних матеріалів;

- підтримує учителів, які здатні сприяти творчій праці учня, виявляти ініціативу та професійну компетентність у цій галузі педагогічної діяльності.

Висновки. Таким чином, ми можемо зробити висновок, що проблема компетентнісного підходу в системі освіти обдарованих учнів є дуже актуальною та має велике значення в наш час. Сьогодні суспільство потребує від освіченої, творчої людини уміння ефективно вирішувати різноманітні проблеми на основі існуючих знань, а також постійно поповнювати знання, тобто безперервно навчатися впродовж усього життя, використовувати отримані знання у нестандартних ситуаціях. Головною ідеєю компетентнісного підходу є компетентнісно-орієнтована освіта, яка спрямована на комплексне засвоєння різних знань та способів практичної діяльності, завдяки яким людина успішно реалізує себе в різних галузях своєї діяльності, набуває соціальної самостійності, стає мобільною та кваліфікованою, вільно орієнтується в навколишньому середовищі та успішно вирішує складні завдання.

Література

1. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / [Під заг ред. О.В. Овчарук]. - К.: К.І.С., 2004 - 112 с.*

2. *Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа). Нормативно-правове забезпечення освіти. У 4 ч. - Харків: Видав, гр. «Основа», 2004. - Ч. I. - 144 с.*

3. *Нефедова Л. Развитие ключевых компетенций в проектном обучении/Л.Нефедова, Н. Ухова // Школьные технологии. - 2006. -№5 4 - С. 61.*

4. *Овчарук О. Ключові компетентності: європейське бачення /О.Овчарук // Управління освітою. - 2003. - №15-16. - С.6-9.*

5. *Освіта України. Нормативно-правові документи. До II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти. - К.: Міленіум. 2001. - 470 с.*

УДК 378.14

Л.Р. ПЕЛЕХ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТЬОГО ФАХІВЦЯ З ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИХ ДИСЦИПЛІН (НА ПРИКЛАДІ «ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА»)

Анотація. У статті охарактеризовано деякі ознаки процесу набуття іншомовних комунікативних компетенцій під час вивчення предмету «Лінгвокраїнознавство». Окреслено шляхи підвищення ефективності викладання цієї дисципліни у системі професійної підготовки майбутніх фахівців з іноземної мови.

Ключові слова: іншомовні комунікативні компетенції, фахівець з іноземної мови, навчальна дисципліна.

Анотація. В статье дана характеристика некоторых сторон процесса формирования иноязычных коммуникативных компетенций во время изучения предмета «Лингвострановедение». Намечены пути повышения эффективности преподавания этой дисциплины в системе профессиональной подготовки будущих специалистов по иностранному языку.

Ключевые слова: иноязычные коммуникативные компетенции, специалист по иностранному языку, учебная дисциплина.

Annotation. The article deals with the characteristics of some sides of foreign languages communicative competences formation process. The ways of raising of this subject teaching in the system of future specialists in foreign languages professional training are delineated.

Key words: foreign languages communicative competences, foreign languages specialist, subject.

Актуальність статті. В умовах сучасного розвитку вітчизняної освіти на етапі інтеграції України до світових політичних, культурних та освітніх структур, беручи до уваги основні положення Болонської декларації, питання підготовки висококваліфікованого фахівця з іноземної філології набуває особливого значення.

Проблема відсутності чіткого професійного спрямування під час проектування та проведення практичних занять з іноземної мови є достатньо нагальною через «традиційність» відповідних наукових розробок з проблеми теоретико-методичних засад формування комунікативної компетенції майбутнього фахівця-філолога. Вона посилюється і невизначеністю на законодавчому освітньому «полі»: вища школа функціонує в умовах «не доповненого» Закону «Про вищу освіту» та відсутності Галузевого стандарту вищої освіти (ОКХ бакалавра за спеціальністю іноземна філологія). Відтак, невизначеність залишається і перелік необхідних компетенцій, набуття яких студентами - майбутніми фахівцями з викладання іноземних мов, забезпечило б їх попит на ринку праці в умовах жорсткої конкуренції. Тому підвищення якості викладання предметів циклу професійного спрямування безпосередньо призведе і до підвищення рівня фахових знань в цілому.

Метою статті є: охарактеризувати деякі особливості процесу набуття професійних комунікативних компетенцій майбутніми фахівцями з іноземної філології під час вивчення предмету «Лінгвокраїнознавство».

Аналіз останніх публікацій. Питання іншомовної комунікативної компетенції (ІКК) є актуальними сьогодні як у студіях вітчизняних, так і зарубіжних вчених.

Наприклад, М.Ф.Бориско[1] визначає ІКК - як професійно-значущу для майбутніх вчителів - іноземних філологів, оскільки вона формує основу для професійного оволодіння іноземною мовою, що вдосконалюється у подальшому в процесі трудової діяльності.

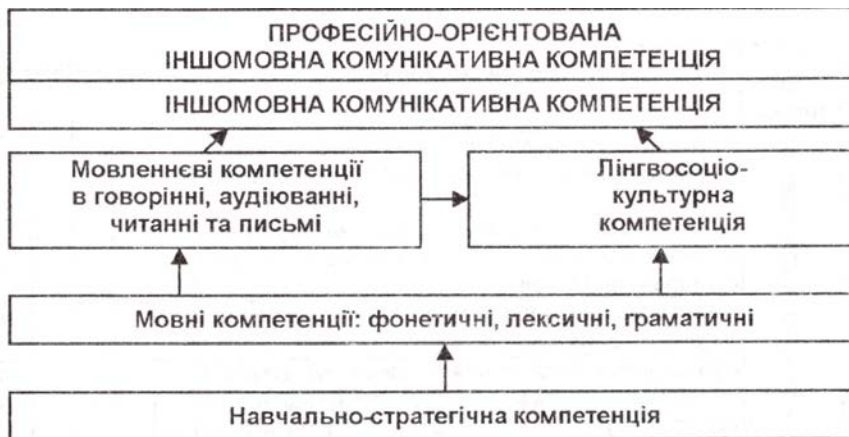
До питання формування ІКК апелювали такі вчені, як Є.Ілассов, розглядаючи її, як «комплексну систему взаємопов'язаних компонентів, які умовно виділяються у відносно самостійні компетенції: мовні, мовленнєві, лінгво-соціокультурну та навчально-стратегічну»[5]. В.В. Сафонова розглядає професійно-орієнтовану ІКК як «бікультурну професійно-педагогічну компетенцію»[4].

Деякі аспекти питання формування у студентів підвидів компетенції, що входять до структури професійно-орієнтованих ІКК досліджувала також Є.М.Калмикова (зв'язок між лінгвістичною та комунікативною компетенціями)[2].

С.Ю. Ніколаєва визначає ІКК-як здатність успішно вирішувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, яка вивчається відповідно до норм та культурних традицій в умовах прямого та опосередкованого контактів.

Основний зміст роботи. Практичні цілі навчання іноземної мови у ВНЗ передбачають формування особистості педагога, готового брати участь в іншомовному міжкультурному спілкуванні та як такого, що вміє навчати цьому школярів через формування професійно-орієнтованої іншомовної компетенції.

В нашому експерименті за основу було взято структуру професійно-орієнтованої ІКК розроблену М.Ф. Бориско [1], яка має такий вигляд:

Варто відзначити, що навчальна програма з «Лінгвокраїнознавства» пербає формування особистості студента, здатного опанувати культуру країни, мова якої вивчається; розширити його світогляд, підвищити рівень культурної компетенції; навчити самостійно знаходити шляхи вирішення проблем, що пов'язані з міжкультурними відмінностями у країнах, мова яких вивчається у порівнянні з рідною країною.

Тому, взявши за основу структуру професійно-орієнтованих ІКК М.Ф. Бориско та розробивши таблицю спостережень (табл.1) формування лінгвокраїнознавчих вмінь щодо кожної компетенції у експериментальному дослідженні, став за мету -дослідити рівень сформованості ІКК у студентів після вивчення курсу «Лінгвокраїнознавство».

Дисципліна «Лінгвокраїнознавство» вивчається на третьому курсі. Це перед, упродовж якого кожен студент, засвоюючи комплекс предметних методів, має аналітико-синтетичним шляхом систематизувати, поглиблювати знання, формувати вміння, навички та звички у процесі виконання практичних завдань; та вправ, тим самим набуваючи низку професійних компетенцій під час аудиту цих занять. При цьому постає необхідність у активізації не лише вже отриманих знань з іноземної мови, а й спеціальних знань з дисциплін психології та педагогіки.

Крім того (особливо за умов особистісно орієнтованого навчання), не варто забувати і про роль викладача на занятті. Підготовлені завдання з лінгвокраїнознавства повинні бути комплексно спрямовані на формування всіх підвидів компетенцій, базованих на лінгвокраїнознавчому матеріалі.

Студенти, які брали участь у нашому експериментальному дослідженні, аналізували тексти, що базувалися на культурознавчому матеріалі (зі статистичними даними, результатами наукових досліджень), працювали з літературними творами та творами усної народної творчості, проводили інтерв'ю та бесіди з учасниками інформантами, здійснювали порівняльний аналіз фактів з історії рідної країни та культури, мова якої вивчається, займалися моделюванням міжкультурного контакту, вирішували проблемні завдання тощо.

Табель спостережень формування лінгвокраїнознавчих вмінь
щодо кожної компетенції

	Типи компе- тенцій	Лінгвокраїнознавчі вміння щодо різних компетенцій ІК	Соціалізація					
			++	+	0	-	—	
Професійно-орієнтована ІКК		Розуміти зі слуху тексти автентичного характеру f.eg. "How to compare 2 cultures", "Communication channels".						
		Здійснювати усномовне спілкування f.eg. "What is Britain?", "The system of education of both countries" and so on						
		Читати та розуміти тексти різних жанрів країнознавчого характеру.						
		Здійснювати спілкування у письмовій формі з умовними іноземними інформантами; написання творів, відгуків, есе на країнознавчу тематику.						
	Лінгвосоціальні компетенції	Робити вибір мовних форм, розрізняти семантичні особливості слів та виразів в різних англomовних країнах.						
		Знати основні географічні, політичні, культурні відомості про країну, мова якої вивчається.						
		Вміти спілкуватися з іншими людьми (студентами, учнями) на задану країнознавчу тематику.						
	Мовні компетенції	Орієнтуватися у фонетичних особливостях та деяких розмовних варіантах англійської мови для розуміння автентичних текстів британських, австралійських та американських авторів						
		Знати лексичний мінімум країнознавчого спрямування, що знаходиться в межах тем передбачених програмою.						
		Вдосконалювати знання з практичної граматики під час роботи з матеріалом країнознавчої направленості.						
	Стратегічна компетенція	Вміти користуватися стратегіями міжкультурного спілкування						

На цьому етапі формування ІКК студенти також самі складали завдання до лінгвокраїнознавчих текстів, обмінювалися досвідом, виконували та аналізували тестові вправи, оцінювали свою роботу, займалися завданнями з виявлення та корекції помилок в роботі студента-сусіда, проводили фрагменти занять і таким чином готувалися до майбутньої роботи з учнями.

Всього в експерименті брало участь 62 студенти. Рівень сформованості комунікативних компетенцій з іноземної мови після завершення занять з «Лінгвокраїнознавства» на заключному етапі експерименту (перед першою педагогічною практикою) визначали за результатами обчислення показників таблиця спостережень та контрольної роботи, якою було передбачено виконання таких завдань:

- 1) Answer the questions concerning the main historical, economical and cultural events of the English speaking countries;
- 2) Decide whether the statements true or false;
- 3) Identify the events in the history of one of the English speaking countries related to the following names;
- 4) Write a short summery on the proposed topic concerning the subject " Culture country learning".

Результати таблиця спостережень та контрольної роботи сприяли встановленню рівнів оволодіння комунікативними компетенціями. Максимальна оцінка кожного із завдань при цьому становила 5 балів, а мінімальна-3. Критеріями оцінки слугували: цілісність розуміння та засвоєння студентами основних тем з «Лінгвокраїнознавства», вміння правильно використовувати граматичні структури та лексичні одиниці в межах тем, передбачених програмою, гнучко та ефективно користуватися мовними та мовленнєвими засобами. Усні відповіді оцінювались за 5-ти бальною системою.

Після цього ми змогли визначити граничні значення коефіцієнта сформованості ІКК у процесі вивчення предмету «Лінгвокраїнознавство», виходячи із сукупності знань про його сутність.

Мінімальне значення розраховувалось за формулою:

$$K'_{\text{знань}_{\min}} = \frac{\sum q}{\sum m}$$

P, eq - мінімальна сума балів, набраних одним студентом (3 бали), m - максимальна кількість балів, яку він міг набрати ($5 \times 4 = 20$).

Звідси мінімальне значення коефіцієнта засвоєння знань становить:

$$K'_{\text{знань}_{\min}} = \frac{3}{20} = 0,15$$

Його максимальне значення обчислювалося за формулою:

$$K'_{\text{знань}_{\max}} = \frac{\sum u}{\sum m}$$

Де u - максимальна сума балів, яку набрав один студент (18), m -максимально можлива сума балів (20). За розрахунками виходить, що:

$$K'_{\text{знань}_{\max}} = \frac{18}{20} = 0,9$$

Такий підхід став основою розрахунку межі коливань кожного із рівнів сформованості ІКК на підставі меж значень коефіцієнта засвоєння відповідних знань майбутніми іноземними філологами (низький рівень-0,15; високий-0,9) Результати сформованості у майбутніх учителів іноземної мови ІКК, одержані під час експерименту наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Сформованість у студентів іншомовної комунікативної компетенції

Рівні	Студентів	
	Кількість	Відсотки
Високий	7	11.3
Достатній	24	38.7
Середній	11	17.7
Низький	20	32.3

Після встановлення рівнів нами було застосовано відповідний методичний вплив, з метою підвищення ефективності набуття ІКК у процесі вивчення «Лінгвокраїнознавства». Він полягав у збільшенні часів роботи у лінгвфонній лабораторії, загальному повторенні (цілісній та конкретній активізації) вивченого матеріалу, здачі проєктів з обраної попередньо тематики, проведенні психологічних тренінгів, формування портфоліо та ін.

Після цього була проведена повторна контрольна робота дещо видозмінена за змістом, яка мала наступні результати:

Сформованість у студентів іншомовної комунікативної компетенції (повторний зріз)

Рівні	Студентів	
	Кількість	Відсотки
Високий	10	16.1
Достатній	28	45.1
Середній	14	22.5
Низький	10	16.1

Висновки. Результати експериментальної роботи дають підстави стверджувати, що лише комплексний підхід до вирішення проблеми формування професійно-орієнтованої іншомовної комунікативної компетенції майбутнього спеціаліста іноземної філології може призвести до очікуваних результатів. Практичні заняття з «Лінгвокраїнознавства» повинні бути заздалегідь спроектованими, чітко продуманими і мати професійне спрямування. Комплекс методик, застосовуваний під час занять з вказаного предмета повинен відповідати сучасним вимогам, кращим вітчизняним та зарубіжним аналогам, мати інноваційну структуру. Викладач має, за таких умов, обов'язково враховувати індивідуальні особливості студентів та максимально сприяти виробленню необхідної мотивації, рефлексії, креативності - як професійно визначальних компонентів при засвоєнні знань з «Лінгвокраїнознавства».

Список використаних джерел

1. Бориско Н.Ф. Концепция учебно-методического комплекса для практической языковой подготовки учителей немецкого языка(на материале интенсивного обучения): монография. -К.: - Изд. Центр КГЛУ, 1999. -268С.
2. Калмыкова Е.Н. Реализация взаимодействия лингвистической и коммуникативной компетенции. //Сб.науч.трудов МГНЛУ, - Вып.431.-М.,1999.-С.65
3. Ніколасва С.Ю., Гринюк Г.А., Олійник Т.І. та ін. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування. - К: Ленвіт, 1997. -96с.
4. Сафонова В. В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур цивилизации. - Воронеж : Истоки, 1996. -237с.
5. Пассов Е.И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. - М.: Русский язык, 1989 - 276 с.